

Landbruks- og Matdepartementet

postmottak@lmd.dep.no

havard.gulliksen@lmd.dep.no

Vår dato: 08.12.2005
Vår ref.: 05/311.3.1-02
Deres dato: 17.11.2005
Deres ref.: 200501883
Kopi: NBLs styre
NBLs handelspolitiske utvalg
NBLs meieriaktører

Høringsuttalelse - Opphevelse av etterregningsbestemmelsen i prisutjevningsordningen for melk og innføring av et kapitalavkastningskrav rettet mot Tine BA

Landbruks- og matdepartementet (LMD) sendte 17.11.2005 på høring forslag om å oppheve etterkontrollen og etterregningen i prisutjevningsordningen for melk fra 01.01.06. Samtidig innføres et kapitalavkastningskrav for Tine BA. Det skal i løpet av 2006 foretas en uavhengig verdifastsettelse med utgangspunkt i taksering av Tines melkebaserte virksomhet. Dette for å hensynta de reelle markedsmessige verdier i melkeprisen. En verdifastsettelse basert på taksering, skal først implementeres fra 01.01.07.

Forkortet høringsfrist

NBL har i brev til departementet datert 30.11.2005 gitt uttrykk for at vi anser det uakseptabelt at man fastsetter en så kort høringsfrist som 3 uker i en så komplisert sak som dette, med mange uavklarte spørsmål, og med elementer av prinsipiell betydning som tidligere har vært ukjent for høringsinstansene. Det er vår oppfatning at det i denne sak ikke forelå noen berettiget grunn til å gjøre unntak fra minstefristen på seks uker. Aktørene har ikke vært klar over hvilke prinsipper som ville bli nedfelt i forslaget. Det eneste vi har visst, er at etterkontrollen skulle bort. Hverken hva som skulle settes i stedet, kapitalavkastningskravet, verddivurderinger eller hjemling i jordbruksavtalen har vært kjent før høringsnotatet forelå. Det kan ikke hevdes at den såkalte arbeidsgrupperapporten ga slik informasjon. Den var aldri på høring, det var uenighet i arbeidsgruppen på flere områder, og det ble aldri fremlagt noe samlet forslag. Flere av de forslag som nå er kommet, ble dessuten ikke utredet av arbeidsgruppen.

Vi kan heller ikke se at Stortingets behandling av jordbruksoppgjøret forutsetter at forslaget må implementeres fra 1.1.2006. En utsetting av avviklingen av etterkontrollen inntil et nytt akseptabelt system er på plass ville ikke vært i strid med noe stortingsvedtak.

Etter at departementet fastholdt sin korte frist, ba NBL om i det minste én ukes utsettelse av fristen. Heller ikke dette ville departementet akseptere. Vi er sterkt kritiske til at departementet har fastholdt den usedvanlig korte høringsfristen. NBL mener at utredningsinstruksen er brutt, og at det må gis utsatt høringsfrist.

Den korte fristen har medført at NBL ikke har hatt mulighet til en så grundig behandling som vi normalt ville ha underlagt en så viktig sak. Vi vil derfor uansett forbeholde oss retten til å komme tilbake med tilleggsuttalelser og presiseringer.

NBL er fornøyd med taksering – og hva vi mener om etterkontroll

NBL er svært fornøyd med at vi er blitt hørt med at det skal innføres et kapitalavkastningskrav basert på en taksering av Tines verdier. Vi ser frem til at dette blir utført av et nøytralt og kompetent organ, og går ut fra at mandatet for takseringen sendes på høring før det innhentes tilbud og leverandør velges.

At dette gjøres, og at et kapitalavkastningskrav innføres, medfører imidlertid ikke at etterkontrollen blir unødvendig. Departementet synes å ha misforstått hva NBL tidligere har sagt om etterkontroll og etteravregning. NBL har alltid sagt at systemet må være risikobasert: fjernes risikoen for avvik, kan etterregning fjernes, og når man ser at systemet er modent og selvregulerende uten vesentlige avvik, kan man også fjerne etterkontrollen. Så lenge det er risiko for at Tine kan ta ut store marginer på produkter der det ikke er utsatt for konkurranse, og presse marginene ned der selskapet opplever konkurranse fra øvrige aktører, så må det være en etterkontroll.

Så lenge avvikene er store, må det også gjennomføres en etterregning. Tallene for 2004 og 1. halvår 2005 viser store avvik. Vi minner her om at etterregning er en retting for å sikre at aktørene får råvaren melk til samme pris. Det er ikke en finansiell styrking av de uavhengige aktørene – men en etterskuddsvis reparasjon av at de har måttet betale for mye for melken.

NBL mener på denne bakgrunn at etterkontrollen og etterregningen ikke kan fjernes nå.

Mangelfull utredning

Det fremgår av høringsforslaget at det ikke er gjennomført noen vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser. Dette følger naturlig av at man i høringsnotatet fremlegger flere forslag som ikke er ferdig utredet:

- Et korrekt forhåndsfastsatt avkastningskrav er ikke på plass.
- Kontroll med avkastningskravet og mulig krysssubsidiert er ikke på plass.
- Differensiering av kapitalavkastningskravet på produktgruppenivå er ikke utredet.
- Skille mellom Tines melkebaserte virksomhet og annen virksomhet er ikke utredet.
- Virkningen for RÅK-industrien er ikke utredet.
- Konkurranselikhet for meieriaktørene sikres ikke.
- Grunnleggende rettsikkerhetsgarantier er ikke sikret.

NBL mener at disse utredningene må foretas før iverksettelse kan skje. Vi er redd for at både de uavhengige aktører og RÅK-industrien som avtaker av meieriprodukter, kan få svekket sin konkurransesituasjon dersom forslaget implementeres. For noen aktørers vedkommende er vi redd en iverksettelse fra 1. januar 2006 kan få fatale følger.

I høringsnotatet er noen vesentlige opplysninger ikke tatt med. For det første har NBL engasjert en professorgruppe med Trond Bjørnenak i spissen, til å utrede kapitalspørsmålet og hva som må til for å sikre konkurranselikheter i melkemarkedet. Delrapporter fra Bjørnenak-gruppen er overlevert departementet. Rapportene har direkte betydning for deler av foreliggende forslag. Rapportene er likevel ikke nevnt.

For det annet viser etterkontrollen og etteravregningene for 2004 store avvik uten at dette er nevnt. Når man skal vurdere om etterkontrollen bør videreføres, ville det vært naturlig å se på erfaringene frem til nå.

Vedrørende administrative og økonomiske konsekvenser vises det til arbeidsgrupperapporten. Arbeidsgrupperapporten inneholder imidlertid ingen konsekvensutredninger av det som skal komme i stedet for etterkontrollsystemet – det er jo ikke utredet. Og den inneholder ingen konsekvensutredning av å innføre et kapitalavkastningskrav basert på taksering – det forslaget forelå jo ikke. I arbeidsgruppen var det tydelig uenighet om hva som skulle settes i stedet for dagens etterkontroll.

Et annet viktig punkt LMD ikke har utredet, er hvorvidt det kan forventes at nye investorer med det system som her foreslås vil kunne, og ha vilje til, å etablere ny virksomhet i konkurranse med Tine og øvrige aktører. Det system som foreslås, nemlig at man må forholde seg til avtaler mellom staten, bondeorganisasjonene og Tine, og ikke til et nedfelt lov- og forskriftsverk, vil sannsynligvis effektivt hindre nyinvesteringer. Spørsmålet er overhodet ikke berørt av LMD.

Høringsforslagets materielle innhold

Prisutjevningsordningen for melk skal ikke bare sikre at bøndene får avsetning av melken til en god pris, samtidig som industrien får kjøpe råvarer til konkurransedyktige priser. Systemet skal sikre at uavhengige aktører får kjøpe melken til den samme prisen som Tine får. Tine, som markedsdominerende selskap, er av myndighetene gitt rollen som markedsregulator. Samtidig skal Tine selge råvaren melk til sine konkurrenter uten at disse får en dårligere pris enn Tine selv.

Systemet skal sikre like konkurransevilkår

Et slikt system må kontrolleres for at alle aktører skal ha tillit til at systemet fungerer konkurransenøytralt. Vi har ikke oppfattet noen uenighet om at systemet skal ivareta og sikre like konkurransevilkår for alle aktører. Det har imidlertid vært noe ulike syn på hva som skal til for at like konkurransevilkår sikres.

Frem til nå har en etterkontroll i regi av NILF og SLF, med etterregninger for å rette opp situasjoner der Tine har tatt for høy melkepris, bidratt tilnærmet like konkurransevilkår. Vi har imidlertid hevdet at selv med det gjeldende system, så fikk de uavhengige aktørene ikke melken til riktig pris, idet de betalte en pris som også inkluderte avkastning til bonden av Tines kapital. NBL er derfor veldig fornøyd med at det

som var viktigste stridsspørsmål nå rettes, ved at man ved taksering finner frem til riktig kapitalvolum.

Dersom man nå hadde beholdt etterkontrollen og etterregningen ennå noen tid, hadde man lagt grunnlaget for ro om ordningen.

Fjerning av etterkontrollen/etterregningen vil etter NBLs oppfatning skape ny uro, og svekke konkurransesituasjonen i meierisektoren. Markedet er ikke modent for slik avvikling. Dette fremgår klart av siste etterkontroll for 1. halvår 2005. Avvikene er her på 4 og 3,3 % i gruppene med størst volum. Det er avvik på over 5 % i 12 grupper, herav er avviket på over 100 % i tre grupper. Bare én gruppe har et avvik på under 1 %. Disse avvikene er nye saksopplysninger som ikke var kjent da LMD utformet høringsforslaget.

Det var imidlertid kjent at de siste etterregningene (for 2004) avdekket feil i melkeprisen tilsvarende 17 mill. kroner, uten at dette er nevnt i høringsforslaget. Dette viser at behovet for etterregning fortsatt er til stede.

Så lenge annet funksjonerende sektorregelverk enn dagens etterkontroll og etterregning ikke er utredet, er det nødvendig med en sektorregulering som beregner hvilken pris konkurrentene til Tine skal betale ut fra en pris-minus modell som i dagens etterkontroll.

Systemet må hindre kryssubsidiering

Det er vesentlig at systemet hindrer kryssubsidiering. Det foreslåtte kapitalavkastningskravet kan ellers Tine finansiere ved, som tidligere nevnt, å ta ut store marginer på produkter der selskapet ikke er utsatt for konkurranse, og presse marginene ned der de opplever konkurranse fra øvrige aktører. I tillegg kan Tine også kryssubsidiere fra ikke-melkebasert virksomhet.

Departementet ber om høringsinstansens syn på spørsmålet om et avkastningskrav bør være differensiert på produktkategorier. Riktig melkepris kan bare fastsettes gjennom en pris-minus kalkyle. For å sikre at en fastsatt minimumsavkastning på kapital kan skape rom for fortjeneste hos de private aktører, må det derfor være helt klart at et kapitalavkastningskrav må fastsettes på produktnivå, og at det må kontrolleres av myndighetene at dette faktisk skjer. Avkastningskravet må fastsettes på produktnivå og kontrolleres på produktnivå. Bare slik kan kryssubsidiering hindres og andre aktører gis rom for fortjeneste på konkurranseutsatte produkter. Det vises her ellers til Bjørnenak-gruppens kommentar til høringsforslaget (vedlagt) side 3.

Regelverket som skal sikre at Tine tar ut avkastningskravet og hindre at Tine finansierer kapitalavkastningskravet med kryssubsidiering fra ikke-melkebasert produksjon er ikke på plass. LMD sier bare at "SLF skal fastsette nærmere dokumentasjonskrav ...". Dette foreslåtte systemet ville bl.a. ha krevet en ytterligere deling av Tine Industri. En slik selskapsmessig deling måtte i så fall vært gjennomført før det kunne foretas kontroll av eventuell kryssubsidiering. For 2006 er dette ikke mulig.

Konkurransetilsynets umulige rolle

Høringsforslaget tilrettelegger etter vår oppfatning klart for krysssubsidierting, og det innfører en minstepris på melk som råvare som grunnlag for den oppfølging Konkurransetilsynet eventuelt skal ha. Konkurransetilsynet må da pålegge Tine høyere ferdigvarepriser, hvis de skal kunne påvirke Tine i retning av å holde kostnadsorienterte priser og konkurransenøytrale foredlingsmarginer i markedet. Det sies eksplisitt at:

1. Konkurransetilsynet må ta noteringsprisen som "gitt". Det betyr at vi i praksis vil få en minstepris på råvaren i stedet for målprisen som maksimalavgrensning, og at Konkurransetilsynet bare kan pålegge Tine høyere ferdigvarepriser der de eventuelt legger seg lavt for å presse konkurrentene.
2. Tine har ingen begrensning på hvor høye priser og marginer de kan ta. Altså kan de fritt hente profitt fra de produkter der de har monopol, for i utgangspunktet å krysssubsidiere de produkter der de senere evt. blir pålagt (også) å ta høyere pris.

Deler av RÅK-industrien bruker mye meieriprodukter som råvare. Det gjelder sjokoladeindustrien – som alene avtar melk tilsvarende produksjonen på 650 melkebruk - og det gjelder produsentene av bl.a. pizza og supper og sauser.

Denne industrien er gjennom Protokoll 3 til EØS-avtalen fullt konkurransesatt. RÅK-industrien er derfor avhengig av å få kjøpt råvarene til konkurransedyktige priser. Den må derfor ha et velfungerende prisutjevningssystem som alle aktører har tillit til, og som ikke har innebygde prisdrivende effekter. Vi kan ikke se annet enn at systemet som beskrevet over, nettopp vil ha prisdrivende effekt.

Vi tror dessuten at systemet vil gi Konkurransetilsynet en umulig rolle.

Konkurransetilsynet har da også i sin høringsuttalelse 28.11.05 konkludert med at etterkontroll/etterregning må "videreføres ut 2006 slik at man får tid til en forsvarlig omlegging og utforming av reguleringen på foredlingsleddet i meierisektoren". Dette viser at tilsynet ikke er beredt til en overvåking av denne sektoren fra 1.1.2006.

Kapitalvolumet og avkastningskravet som legges til grunn i 2006

LMD legger opp til en verdifastsettelse av Tine gjennom takst i løpet av 2006 med virkning fra 2007. I mellomtiden skal man "forskuttere" avkastningskravet ved å redusere melkeprisen med 15/17 øre.

Selv om vi er svært glade for at man nå vil takser Tine, og innføre et avkastningskrav på den kapital man derved kommer frem til, er det meget uheldig at en ordning med etterkontroll/etterregning avvikles før korrekt kapitalvolum og forhåndsfastsatt avkastningskrav er på plass.

Som sagt er vi glad for at det ved takst skal fastsettes et kapitalvolum som grunnlag for beregning av krav til kapitalavkastning. Poenget med en slik verdivurdering er å ta i bruk det som lenge har vært akseptert som det prinsipielt riktige utgangspunktet: å benytte reelle markedsmessige verdier. I høringsforslaget foreslås det at avkastningskravet fra 01.01.06 skal baseres på ECONs meget omstridte analyse i 2003,

uten å nevne at denne er sterkt kritisert av Bjørnenakgruppen, som konstaterer at uten vesentlig høyere verdifastsettelse (+3,8 mrd. kr i stedet for ECONs +1,1 mrd. kr) "gir man den dominerende aktør vesentlige fordeler, og man kan ikke hevde at det er konkurranse på like vilkår i det norske markedet."

Bjørnenak-gruppen skriver dessuten i sin kommentar til høringsnotatet (følger vedlagt)s. 3 øverst):

Etter vår vurdering er Econs estimat så svakt faglig begrunnet at det ikke bør legges til grunn, subsidiært bør man ved en verdifastsettelse i 2006 gi denne tilbakevirkende kraft slik at ikke 2006 blir et unntaksår for konkurranse på like vilkår. *I tillegg er det viktig at man ikke bare tar hensyn til de fysiske eiendelene, men også verdsetter Tines immaterielle verdier.* Dette vil være i samsvar med Econs mandat for fastsettelse av verdiene i Tine.

I forslaget til retningslinjer pkt. 1. heter det:

"Formålet med kapitalavkastningskravet er å bidra til konkurranse i meierimarkedet ved å gi Tine BAs konkurrenter mulighet til å oppnå avkastning på investert kapital"

Dersom man har et stort avvik mellom anslag på kapitalvolumet og det reelle kapitalvolum, sier det seg selv at formålet her ikke nås.

Hjemling av avkastningskravet

LMD mener man mangler hjemmel i nåværende lov for å nedfelle et avkastningskrav. Dette forankres derfor i jordbruksavtalen. Dette reiser en rekke viktige juridiske og politiske spørsmål som ikke er avklart i høringsnotatet. I realiteten avgjøres viktige konkurransemessige spørsmål i det lukkede rom, hvor uavhengige aktører og melke- og osteforbrukende industri ikke har adgang. Det er ødeleggende for tilliten til markedsordningen at konkurranse på like vilkår skal avgjøres av jordbruksavtalepartene (der to av partene representerer eierne av Tine).

Forankringen i jordbruksavtalen har, ifølge høringsnotatet, bl.a. følgende hensikt: "Imidlertid gir avkastningskravet hverken Tine eller aktørene som kjøper melk fra Tine juridiske rettigheter eller plikter". Grunnleggende rettssikkerhetsgarantier som klageadgang etter forvaltningsloven og retten til å prøve saker for domstolen fjernes. Dette er åpenbart i strid med prinsippet om at konkurransevilkårene for uavhengige aktører skal forankres i lov og forskrift (St.meld. nr. 19 (1999-2000)).

Konkurransetilsynet er sterkt kritisk til hvorledes det foreslåtte kapitalavkastningskravet vil virke, og påpeker at avkastningskravet innføres før den varslede verdifastsettelsen av Tines kapital er gjennomført. De mener også at avkastningskravet må inn i en lov eller forskrift og ikke nedfelles i jordbruksavtalen.

Dette er NBL enig i. Vi kan ikke akseptere at vesentlige rammebetingelser for våre bedrifter avgjøres i forhandlinger der viktige aktører i denne næringen ikke har noe å si, uten at vi og våre medlemsbedrifter blir hørt, og uten at vi får klageadgang etter forvaltningsloven.

Konklusjon:

- Det system som presenteres er uferdig, og kan sette ordningen i fare.
- Kontroll med avkastningskravet og mulig kryssubsidiering er ikke på plass.
- Et korrekt forhåndsfastsatt avkastningskrav er ikke på plass.
- Konkurransetilsynets rolle vil bli umulig.
- RÅK-industrien vil kunne få økt råvarekostnad og svekket konkurranseevne.
- Konkurranselighet for meieriaktørene sikres ikke.
- Grunnleggende rettsikkerhetsgarantier er ikke sikret.

NBL mener at dette minimum må bety fortsatt etterkontroll og etterregning ut 2006.

Med vennlig hilsen

NÆRINGSMIDDELBEDRIFTENES LANDSFORENING

Roald Gulbrandsen

Dag Kjetil Øyna

Behov for etterregning i prisutjevningsordningen for melk og innføring av kapitalavkastningskrav i TINE BA

- en kommentar

Dette notatet er utarbeidet som en kommentar fra ekspertgruppen oppnevnt av Næringsmiddelbedriftenes landsforening (NBL) til Landbruks- og matdepartementets høringsnotat om "opphevelse av etterregningsbestemmelsen i prisutjevningsordningen for melk og innføring av et kapitalavkastningskrav rettet mot Tine BA" av 17. november 2005. Ekspertgruppen har bestått av professor Trond Bjørnenak, NHH (leder), professor Thore Johnsen, NHH, professor Espen Moen, BI og professor Christian Riis, BI. Gruppen har tidligere skrevet to notater om behovet for og størrelsen på kapitalkostnader ved fastsettelse av målpris og noteringspris for melk.

Bakgrunn

Konkurransen i meierimarkedet er meget begrenset. En forutsetning for at nye aktører skal etablere seg er at man kan forvente at fremtidig konkurranse foregår på like vilkår. Dette innebærer at mer effektive aktører enn Tine må kunne forvente å få en normalavkastning på investert kapital. For at dette skal være tilfelle må man sørge for at:

- *Det stilles et normalt avkastningskrav på den reelle kapitalbinding i Tines industri*
- *At det stilles strenge krav til etterkontroll og oppfølging av Tines marginer på ulike produktgrupper*

Høringsnotatet følger i hovedtrekk anbefalingene fra ekspertgruppen hva gjelder behovet for revurdering av kapitalbasen. Det hevdes imidlertid at etterregningsbestemmelsen har mistet sin funksjon. Dette er ekspertutvalget sterkt uenig i så lenge man ikke har en fungerende konkurranse på området. Konsekvensen av forslaget vil kunne være marginskvis for dagens konkurrenter og et hinder for nyetablering. Den generelle konkurransereguleringen vil ikke kunne hindre dette. Disse momentene vil utdypes under.

Om kapitalavkastningskravet

Høringsnotatet legger opp til at Tines melkebaserte industrivirksomhet takseres i 2006 for å få frem de reelle verdiene. Dette er i samsvar med anbefalingen i ekspertgruppens tidligere notater. Frem til verdivurderingen foreligger legges Econs verdianslag fra rapport 2003-53-rev 3 til grunn. Vi har tidligere konkludert med følgende når det gjelder denne rapporten:

”Etter vår vurdering er det en del metodiske problemer knyttet til Econs estimatet. *For det første* blander Econ sammen metoder for estimering av merverdier utover bokført kapital og metoder for estimering av immateriell kapital. Sistnevnte er som kjent kun en del av de totale merverdiene. For Tine er det trolig større merverdier i fysiske anlegg enn immaterielle verdier. *For det andre* validerer ikke Econ sitt anslag med ulike metoder. Selv om flere ulike metoder diskuteres benyttes kun en metode til å fastsette verdien. *Sist, men ikke minst* baserer Econ seg på et lite utvalg selskaper og et kort tidsrom i sin analyse. Gitt disse svakhetene (som Econ også bemerker) er det etter gruppens oppfatning overraskende at Econ ender opp med å foreslå et estimat for merverdiene.”

Etter vår vurdering er Econs estimat så svakt faglig begrunnet at det ikke bør legges til grunn, subsidiært bør man ved en verdifastsettelse i 2006 gi denne tilbakevirkende kraft slik at ikke 2006 blir et unntaksår for konkurranse på like vilkår. *I tillegg er det viktig at man ikke bare tar hensyn til de fysiske eiendelene, men også verdsetter Tines immaterielle verdier.* Dette vil være i samsvar med Econs mandat for fastsettelse av verdiene i Tine.

I høringsnotatet har man også en diskusjon om differensierte kapitalavkastningskrav for ulike produktgrupper. Dette er sterkt misvisende. Varierende kapitalintensitet har IKKE med et avkastningskrav å gjøre, men KAPITALBINDING å gjøre. Den eneste riktige måten å håndtere dette på er å stille krav til en produktkalkyle som dokumenterer at Tine tar ut en normalavkastning på produktgruppene, noe som nettopp dokumenterer behovet for et etterkontrollsystem. Dette utdypes under.

Om behovet for etterregning

Ekspertutvalget konkluderte i sin rapport av mars 2005 bl.a. med følgende:

”For å oppnå konkurranse på like vilkår i en slik modell må det stilles spesielt høye krav til kostnadslegitimering. Årsaken til dette er at modellen i utgangspunktet er konservativ i forhold til å stimulere til økt konkurranse. Dersom den dominerende aktør har markedsrett på enkelte produkter, mens andre produkter er konkurranseutsatt, vil det være behov for en produkt eller produktgruppebasert etterkontroll for å sikre tilstrekkelige muligheter for konkurranse på like vilkår. En felles tilgangspris for melk sikrer således IKKE konkurranse på like vilkår. Tett kalkyleoppfølging og etterkontroll vil være nødvendig også i dette regime. Kontrollen skal forhindre at Tine etablerer for lave marginer i industridelen generelt eller i de konkurranseutsatte produktgruppene, dvs. overfører sin fortjenestemargin enten til råvaren eller til produktgrupper med liten eller ingen konkurranse.”

Med den foreslåtte løsningen vil Tine kunne krysssubsidiere ved at man senker marginene på konkurranseutsatte produktgrupper (for eksempel ost) og tar inn en ekstraordinær avkastning på områder uten konkurranse (for eksempel visse flytende produkter). Det at man totalt oppnår en normalavkastning er dermed ikke nok for å sikre konkurranse på like vilkår. Motivene for å senke marginene på konkurranseutsatte produkter kan være:

- Rovprising, dvs. at man skviser ut konkurrenter for så å sette opp prisene

- Ønske om å opprettholde høyere markedsandeler på bekostning av lønnsomhet. Dette er særskilt fremhevet som et motiv for denne typen virksomhet i rapporten ”På like vilkår” (Konkurransetilsynets skriftserie nr 1/2006, se www.kt.no).
- Ønsket om å hindre økt etablering på enkelte produktområder

Disse problemstillingene kan ikke fullt ut håndteres av konkurransemyndighetene. Det er for eksempel først dersom Tine utnytter sin dominerende stilling utilbørlig at KT vil kunne gripe inn. Den foreslåtte løsningen vil kunne medføre både etableringshindringer og ulike konkurransevilkår.

Oppsummering

Etter vår vurdering er det et klart behov for å *opprettholde* etterregningsbestemmelsen i prisutjevningsordningen for melk. Dersom man ikke gjør dette vil man risikere at:

- Mer effektive aktører enn Tine ikke oppnår normalavkastning, dvs. at man ikke har konkurranse på like vilkår
- At Tine etablerer effektive hindringer for potensielt nye aktører gjennom å kunne senke marginene på de områder der man forventer konkurranse
- Den totale effektiviteten i den melkebaserte industrien vil senkes

Konkurransetilsynet vil IKKE kunne hindre at dette skjer da de har begrensede muligheter for å gripe inn. At man hindrer etablering av nye mer effektive aktører kan KT ikke gjøre noe med, og inngrep i forhold til dagens aktører vil kunne komme for sent.

Vi er enig i at etterregningen er unødvendig når man har etablert et tilstrekkelig nivå på konkurransen for de ulike produktgruppene. Dagens konkurranse er imidlertid ikke på dette nivået.

Vi er også enig i at en vurdering av Tines meieribaserte industridel er nødvendig. Skal denne ha betydning må imidlertid kapitalbindingen fordeles på ulike produktgrupper og følges opp i ettertid. Om dette ikke gjøres vil det kunne ha liten betydning. I tillegg må man også verdsette og fordele kapitalkostnader knyttet til Tines immaterielle verdier.